

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

„O čem normativní gramatiky mlčí (formální a funkční pohled na polský, český a slovenský model jazykových interpersonálních vztahů)“

Roman Madecki

Systém osobních zájmen v polštině, češtině a slovenštině ve školské gramatice							
osoba	jednotné číslo			osoba	množné číslo		
	polština	čeština	slovenština		polština	čeština	slovenština
1.	<i>ja</i>	<i>já</i>	<i>ja</i>	1.	<i>my</i>	<i>my</i>	<i>my</i>
2.	<i>ty</i>	<i>ty</i>	<i>ty</i>	2.	<i>wy</i>	<i>vy</i>	<i>vy</i>
3.	<i>on, ona, ono</i>	<i>on, ona, ono</i>	<i>on, ona, ono</i>	3.	<i>oni, one</i>	<i>oni, ony, ona</i>	<i>oni, ony</i>

Systém osobních zájmen v polštině, češtině a slovenštině v normativní gramatice					
polština		čeština		slovenština	
individuální os.	skupinové os.	individuální os.	skupinové os.	individuální os.	skupinové os.
vlastní osobní zájmena – bezrodá zájmena					
<i>ja</i>	<i>my</i>	<i>já</i>	<i>my</i>	<i>ja</i>	<i>my</i>
<i>ty</i>	<i>wy</i>	<i>ty</i>	<i>vy</i>	<i>ty</i>	<i>vy</i>
ukazovací osobní zájmena – rodová zájmena					
<i>m./ž./s.</i>	<i>m. pers./ r. nepers.</i>	<i>m./ž./s.</i>	<i>m. živ./ m. neživ. + ž./s.</i>	<i>m./ž./s.</i>	<i>m. živ./ m. neživ. + ž. + s.</i>
<i>on, ona, ono</i>	<i>oni, one</i>	<i>on, ona, ono</i>	<i>oni, ony, ona</i>	<i>on, ona, ono</i>	<i>oni, ony</i>

Příklady pragmatických transpozic jednotlivých osob

Transpozice *ty* ← *on* (*on* místo *ty*) v polštině a češtině

- *Niech uważa, bo to może być niebezpieczne.*
- *Frania jeszcze nakarmi nutrie, przygotowuje paszę na jutro i może pójść do domu.*
- *Fany, šla do kuchyně a připravila hostům kávu.*
- *Mladý pane, počkal, něco tady zapomněl.*

Transpozice *ty* ← *já* (*já* místo *ty*) v polštině a češtině

- *Potem zobaczyłem leżący na stole portfel. Nie mogłem od niego oderwać oczu, więc podszedłem bliżej a w odpowiedniej chwili gwizdnąłem go. No co, nie było tak?*

- *Nestojím a dělám.*

Honorifikativní diferenciaci lexika

usiąść – spocząć; przyjsć, przyjechać – fatygować się; godność – nazwisko; čes.: sednout si – vzít místo; přijít, přijet – obtěžovat se, pani – madam

*Jak pana godność? X *Moja godność Malinowski.*

*Fatygował się pan z tak daleka. X *Fatyguję się z tak daleka.*

*Děkujeme, že jste se obtěžoval až k nám nahoru. X *Obtěžuji se až k vám nahoru.*

Uplatnění opozice důvěrnost – zdvořilost (intimnost – oficiálnost) ve vztahu mezi mluvčím a individuálním posluchačem

Osobní zájmena

polština: TY (-hon.) X PAN, PANI (+hon.)

čestina: TY (-hon.) X VY (+hon.)

slovenština: TY (-hon.) X VY (+hon.)

Systém osobních zájmen po zohlednění kategorie honorifikativnosti

2. os. (osoby individuální) TY (-hon.) X PAN, PANI (+hon.)

TY (-hon.) X VY (+hon.) – čestina, slovenština

2. os. (osoby skupinové) WY (-hon.) X PANOWIE, PANIE, PAŃSTWO (+ hon.)

VY (neutr.) – čestina, slovenština

3. os. (osoby individuální) ON/ONA (-hon.) X PAN, PANI (+hon.)

ON/ONA (-hon.) X PAN, PANÍ (+hon.)

ON/ONA (-hon.) X PÁN, PANI (+hon.)

3. os. (osoby skupinové) ONI/ONE (-hon.) X PANOWIE, PANIE, PAŃSTWO (+ hon.)

ONI/ONY/ONA (-hon.) X PÁNOVÉ, PANÍ (+ hon.)

ONI/ONY (-hon.) X PÁNI, PANIE (+ hon.)

Protiklad mezi polskými honorifikativními zájmeny a homonymními substantivy

- *Pan podobno chodzil na moje wykłady, ale ja pana nigdy nie widzialem. Przykro mi, ale ja panu zaliczenia nie dam. (pan jako zájmeno)*

- *Ten pan w granatowej marynarce chodzil podobno na moje wykłady, ale ja go nigdy nie widzialem. Przykro mi, ale nie mogę mu dać zaliczenia. (pan jako substantivum)*

Polská pronominálně užívaná substantiva

*Babciu, czy **babcia** też brała ślub w tym kościele? (recesivní typ)*

Babičko, ty ses vdávala také v tomto kostele?

Babičko, vdávala ses také v tomto kostele?

*Proszę siostry, do jakiego zgromadzenia **siostra** należy?*

Sestro, k jaké kongregaci se hlásíte?

Proszę księdza, czy **ksiądz profesor** wygłosi jakieś przemówienie?
Pane (otče) profesore, budete mít nějaký projev?

Honorifikativní formy 3. osoby

Kasiu, nie zadawaj **panu** bez przerwy jakichś pytań, bo **pan** chce czytać.

* Kasiu, nie zadawaj **mu** bez przerwy jakichś pytań, bo **on** chce czytać.

Zeptáme se **paní/šéfa**, jestli o tom něco ví.

* Zeptáme se **ji/ho**, jestli o tom něco ví.

Honorifikativní diferenciacie slovesného paradigmatu – indikativ

2. os. ind. (ty) czytasz (-hon.) X pan/pani czyta (+hon.)
(ty) čteš (-hon.) X (vy) čtete (+hon.)
(ty) čítaš (-hon.) X (vy) čítate (+hon.)
2. os. skup. (wy) czytacie (-hon.) X panowie/panie/państwo czytają (+hon.)
(vy) čtete (neutr.)
(vy) čítate (neutr.)
3. os. ind. (on, ona) czyta (-hon.) X pan/pani czyta (+hon.)
(on, ona) čte (-hon.) X pan/paní čte (+hon.)
(on, ona) číta (-hon.) X pán/pani číta (+hon.)
3. os. skup. (oni, one) czytają (-hon.) X panowie/panie/państwo czytają (+hon.)
(oni, ony, ona) čtou (-hon.) X pánové/pani čtou (+hon.)
(oni, ony) čítajú (-hon.) X páni/panie čítajú (+hon.)

Vyjádření honorifikativnosti v minulém čase a v podmiňovacím způsobu v češtině

2. os. ind. četl/četla jsi (-hon.) X četl/četla jste (+hon.)
četl/četla bys (-hon.) X četl/četla byste (+hon.)
2. os. skup. četli/četly jste; četli/četly byste (neutr.)

Honorifikativní diferenciacie slovesného paradigmatu – imperativ

2. os. ind. czytaj (-hon.) X niech pan/pani czyta (+hon.), proszę czytać (++hon.),
pan/pani będzie uprzejmy/-a czytać, pan/pani zechce czytać (+++hon.)
čti (-hon.) X čtěte (+hon.)
čítaj (-hon.) X čítajte (+hon.)
2. os. skup. czytajcie (-hon.) X niech panowie/panie/państwo czytają (+hon.), proszę
czytać, czytajcie panowie/panie/państwo (++hon.), panowie/panie/państwo
będą urzejmi/-e czytać, panowie/panie/państwo zechcą czytać (+++hon.)
čtěte (neutr.)
čítajte (neutr.)